

Jarmila Hassan Abdel Wahab - vlastní životopis

Narozena 17.4.1917 v Praze. Otec František Krzywy ze staropražské řemeslnické rodiny vychodil obecnou školu v Jilské ulici, z gymnázia v Křemencové ulici přešel na konzervatoř, tehdejší Rudolfinum, kde byl žákem Antonína Dvořáka, v kompozici, dále Otakara Ševčíka, Jindřicha Kaana, Antonína Benevitze a Josefa Förstera. Po dvouleté vojenské službě ve Vídni u 1. bosensko-hercegovského regimentu jako sólo houslista ve vojenském orchestru se vrátil do Prahy a nastoupil na místo v orchestru nově zřízené opery na Vinohradech, asi v roce 1908. Zde působil pod šéfdirigentem Čelanským a později Otakarem Ostrčillem nejprve jako člen skupiny 1. houslí, později po odchodu Bastaře jako koncertní mistr. V roce 1918 se opera rozpadla a otec odešel na dva roky do Šakovy filharmonie. Mezitím se stal Otakar Ostrčil šéfem opery Národního divadla v Praze a otce povolal do skupiny 1. houslí, odkud později přešel jako koncertní mistr k 2. houslím. Otec působil v Národním divadle tři desítky let a zažil slavnou éru Ostrčila a později Talicha. Působil také jako pedagog v Deylově ústavě slepců, kde založil tradici slepecké hudební školy. Sloužil do 65 let a po dvou letech na odpočinku zemřel. Nebyl nikdy politicky organizován a jeho jedinou životní vášní byla hudba. Matka byla pěvkyní rovněž ve vinohradském opeře, ale po několika letech se činnosti vzdala a žila jen pro rodinu. Teprve později se vrátila k umělecké práci jako jedna z prvních členek Kühnova rozhlasového sboru. Zemřela v roce 1943. Sourozenců, ani jiných bližších příbuzných nemám.

V roce 1938 jsem vystudovala pěvecké oddělení Státní konzervatoře hudby v Praze, absolvovala jsem Údolím Nového Království Vítězslava Nováka na veřejném koncertě na Slovanském ostrově a v úloze Clelie v opeře Johanna Josepha Fuxe Costanza e fortezza a anděla v oratoriu Svatý Václav Jana Dismase Zelenky uvedených v rámci Pražského baroka v červnu 1938 pod řízením národního umělce Otakara Jeremiáše. Pak jsem tři roky studovala zpěv soukromě u Konráda Wallersteina. Dojížděla jsem k němu ještě z Plzně až do doby, kdy byl deportován do Terezína a pak do Osvětimi, kde zůstal s celou rodinou. Byla jsem v době okupace jeho jedinou arijskou žačkou.

V Plzni jsem nastoupila angažmá v září 1941 „engagement“ jako sólistka opery po hostování jako Milada v Daliboru. Zpívala jsem zde Rusalku, Taťánu v Oněginu, ještě jako host, než byl Oněgin zakázán, Julii v Jakobínu, Malliellu ve Šperku Madonny Wolfa Ferrariho, Leonoru v Troubadouru a mnoho jiných úloh. Na podzim roku 1942 mi bylo uděleno našim Ministerstvem kultury studijní stipendium na vysokou školu v Salzburgu, Musikhochschule Mozarteum.

Již v Plzni jsem navázala prostřednictvím mého tehdejšího snoubence JUDr. Miloslava Čechury styky s ilegální Hněvsovou buňkou. Vlastenecký herec Hněvsa byl deportován v roce 1943 do koncentráku, kde zemřel. V Salzburgu jsem pokračovala v ilegální činnosti (potvrzení nadřízeného důstojníka mohu předložit). Mým hlavním úkolem bylo pozorování dění na italském konzulátu v Salzburgu. Díky mému přátelství se sekretářkou konzulátu Dr. Marií Veccari, osobní známosti s konzulem Dr. Franco Farinacci a mé znalosti italštiny jsem mohla opatřit některé důležité zprávy. Byly předávány organizacím Tajemník, Victoria a Nad Petřínem svítá.

V Salzburgu jsem vystoupila mnohokrát veřejně, také v divadle a na orchestrálním koncertu v árii Leonory z Fidelia. Dirigentem koncertu byl Staatskapelmeister Meinhardt von Zallinger-Thurn. Mými učiteli v Salzburgu byli Pavel Ludikar, Vittorio Moratti, Kammersänger Rehkemper, ze Státní opery v Mnichově, a Meinhardt von Zallinger-Thurn.

Od roku 1943 jsem působila jako členka opery v Klagenfurtu. Zde jsem žila uprostřed krajanské skupiny vídeňských Čechů, členů orchestru a sboru tehdy uzavřené brněnské opery, kteří byli v klagenfurtském divadle totálně nasazeni.

Zpívala jsem zde řadu závažných úloh: Martu v Nízině Eugena d'Alberta, Annemarie v opeře Otomara Gerstera Enoch Arden, titulní úlohu Ariadne na Naxu Richarda Strausse.

Získala jsem spojení s jugoslávskými partyzány a dodávala jim z Prahy léky, obvazový materiál a protitetanové injekce. Potvrzení nadřízeného důstojníka mohu předložit. Na podzim roku 1944 byla všechna divadla uzavřena. V té době jsem byla při jízdě do Krainu zatčena slovinskou Bílou gardou a předána Gestapu v Laak Zeier. Bylo to v září. Po třítydenní vyšetřovací vazbě jsem byla propuštěna. Propouštěcí list z vazby s razítky SD Dienst Laak Zeier a podpisem velitele mohu předložit. Po návratu do Klagenfurtu jsem byla předvedena na místní Gestapo a podrobena výslechu. V obou případech mne zachránil klagenfurtský Oberbürgermeister Ritter von Franz, který byl nadšeným příznivcem opery. Po vyhlášení totálního nasazení jsem odjela do Prahy a pracovala jsem jako domácí dělnice továrny Cheba Smíchov.

Od 5. května 1945 jsem se zúčastnila osvobozovacích bojů jako příslušnice Revolučních gard 1. technické roty na Vinohradech. Potvrzení vrchního velitelství Flora s razítky a podpisy mohu předložit. Od června 1945 jsem byla sólistkou Velké opery 5. května, nynějšího Smetanova divadla, v Praze. Zpívala jsem zde mimo jiné Ryšju-Rakšitu v Kunálových očích Otakara Ostrčila a vytvořila jsem titulní roli Médei v Bendově melodramatu.

V červenci 1946 zemřel můj snoubenec JUDr. Miloslav Čechura, člen Místního národního výboru na Žižkově, právní komise Ústřední rady odborů, právní komise Ústředního výboru KSČ a v této funkci vypracoval návrhy tří zákonů, které předložili poslanci KSČ parlamentu. Byly to zákony o aktivním a pasivním volebním právu, o amnestii za činy v revoluci a o reaktivizaci československých důstojníků. Dr. Čechura byl spolupracovníkem a osobním přítelem Evžena Erbana, který mi, tehdy jako ministr, k jeho smrti kondoloval. Dr. Čechura zemřel na následky zranění v revoluci 1945. Po jeho smrti jsem odešla na nové působiště do Janáčkovy opery Národního divadla v Brně, kde se stal ředitelem vynikající divadelník a režisér všech Janáčkových premiér Ota Zítka, u kterého jsem začínala v Plzni.

V brněnské Janáčkově opeře jsem pod uměleckým vedením Oty Zítka vytvořila řadu operních úloh: Miladu v Daliborovi, Krasavu v Libuši, Elinu Makropulos v Janáčkově Věci Makropulos, Aljošu v opeře Z mrtvého domu, kněžnu v Rusalce, Taťánu v Oněginovi, kněžnu v opeře Čert a Káča, Siebla ve Faustovi, paní Žofku v Dačickém z Heslova od Osvalda Chlubny, Niece v opeře Benjamina Brittena Peter Grimmes, Vlastu ve Vlasty skonu Otakara Ostrčila, titulní roli v Bizetově Carmen, Amneris ve Verdiho Aidě a mnoho jiných. Během tohoto angažmá jsem také v létě dvakrát odjela na další studium do Salzburgu na Sommerakademie pro divadelní pěvce. Bylo to v letech 1946 a 1947. Byla jsem žačkou Salvatore Salvatti ve zpěvu a Dr. Lothara Wallersteina, režiséra Metropolitní opery v New Yorku, který vedl dramatické vyučování. V roce 1947 jsem také předzpívala ve Státní opeře ve Vídni, kde byla se mnou uzavřena smlouva na tři pohostinská představení za účelem angažmá, ke kterým ale nedošlo, protože po únorové revoluci v roce 1948 byla uzavřena hranice a přes intervence našeho vyslanectví ve Vídni mi nebylo vydáno výjezdové vízum. Mohu doložit smlouvu se Státní operou ve Vídni.

V lednu 1950 jsem se provdala za svého dávného známého z dob studií v Rakousku, vídeňského obchodníka Josefa Schneidera, který byl v obchodním spojení s národním podnikem Ligna Melodia. Dne 28. června 1950 jsem odjela se svým manželem do Vídně. Zde jsem pokračovala ve studiu zpěvu u profesora Otto Iro a Pavla Ludikara. Podnikla jsem

dvě turné do Dánska, Švédska a Norska, kde jsem zpívala v rozhlase, v Kodani na koncertě s rozhlasovým orchestrem. Tam jsem také natočila gramofonovou desku. Byla jsem zde hostem našeho tehdejšího vyslance Matuly. Našla jsem zde i dobrého přítele a velkého zastávce Československa, vynikajícího dánského tenoristu Tuge Tugessena. Strávila jsem v Dánsku celkem čtyři měsíce.

Ve Vídni jsem byla registrovaná na československém vyslanectví, stýkala jsem se s vyslancem Boučkem, legačním tajemníkem Dr. Ondráčkem a jinými. Zpívala jsem pro naše vyslanectví při různých příležitostech, také v sovětském informačním centru na koncertě u příležitosti návštěvy Anežky Hodinové-Spurné. V létě 1951 jsem zpívala v Salzburgu Magdu Sorellovou v opeře Gian Carlo Menottiho Konsul. Bylo to v rámci salzburských Festspiele 1951. Po návratu do Vídně jsem zjistila, že moje nepřítomnost zavinila rozvrat mého manželství. Zažádala jsem o rozvod ještě v říjnu 1951. Rozvodové řízení trvalo až do roku 1952. V té době jsem podnikla výjezd do Holandska, kde jsem zpívala v rozhlase v Hilversum (viz programy koncertů). Také ve Vídni jsem měla několik koncertů, jeden orchestrální v Konzerthausu (programy koncertů). Zpívala jsem několikrát ve vídeňském rozhlase Ramag. Za moje první české provedení písňových cyklů Vítězslava Nováka Údolí Nového Království a Melancholické písně o lásce mi poslala děkovný dopis vdova po národním umělci Vítězslavu Novákovi a naše tehdejší Ministerstvo informací.

Celou dobu po odchodu z konzervatoře jsem používala umělecké jméno Jarmila Kristenová a pod tímto jménem je moje umělecká dráha také uvedena v I. Díle Československého hudebního slovníku na stranách 750-751.

V září 1952 jsem se seznámila se svým druhým manželem, egyptským generálem a senátorem Hassan Abdel Wahab Pacha, který byl ve Vídni za účelem oční operace. Tehdy vůbec neviděl pro oboustranný zelený oční zákal. Ujala jsem se ho jako slepce a pak jsem ho denně navštěvovala v nemocnici a trávila s ním celé dny. Prožila jsem s ním jeho zoufalou hrůzu ze slepoty následkem případně nezdařené operace. Tato obava se naštěstí nevyplnila. Přesto doby jeho neštěstí a úzkosti nás velmi sblížily. Po operaci odletěl do švýcarského Zürichu a po krátkém léčebném pobytu se vrátil do Káhiry. Zůstali jsme v písemném styku. Když jsem mu 11. listopadu 1952 oznámila, že můj rozvod byl proveden, poslal mi nabídku k sňatku a letenku Vídeň – Káhira. Odletěla jsem z Vídně 5. ledna 1953, přistála o půlnoci v Káhiře a příštího rána jsem byla muslimsky oddána s Hassanem. Manželova operace se plně zdařila ať se stalo, že mně můj manžel poprvé v životě uviděl na letišti v Káhiře. Po předepsané lhůtě muslimského manželského práva jsme byli dne 18. března 1953 ještě úředně oddáni na muslimském tribunále.

V Egyptě jsem žila uprostřed konzervativní muslimské feudální arabské rodiny. Bylo zde mnoho nových dojmů, ujišťování a neuvěřitelných skutečností. Byla jsem postavena do čela velkého domu a měla jsem ovládat domorodý personál. Bylo velmi nesnadné přizpůsobovat se novým poměrům. Také klima bylo v létě nesnesitelné. Z emancipované ženy zvyklé vydělávat si na svůj chléb jsem se stala bezprávným tvorem, majetkem manžela a součástí domovního inventáře. A přesto mi Egypt dal nesmírně mnoho krásných a nečekaných zážitků: zpěv u maestro G. Poggiolini, angličtinu s mým synovcem Mustaffou, autoškolu, kde jsem dosáhla řidičského průkazu, francouzskou střihačskou krejčovskou školu, kde jsem složila s úspěchem střihačské zkoušky a získala střihačský diplom, arabštinu se šejkem Tamamem a hlavně s mým kuchařem Abdel Magsudem, poznání egyptského lidu a poměrů na tržištích, úzkých domorodých uličkách v okolí mešit, starý Egypt v muzeu, v pyramidách, v bílých rozvalinách Memphisu, v pohřebištích Sakkary, v klínu Cheopsovy pyramidy, islám v síních El Azharu, v mešitě sultána Hassana a při prudkých diskuzích s mým příbuzným, fanatickým JUDr. Aly bey Mansourem. Sociální otázky jsem poznávala při rozhovorech s otrhanci na ulicích, s beznohým žebrákem, který se plazil na prkénku s kolečky, při návštěvě hospitálu

pro chudé, při vyprávění mého služebnictva, rozpravách s manželem a tvrdých debatách s Aly beyem. Obrázek o zdravotnictví jsem si udělala při otřesném zjištění lepry, moru, ankilostomiašis (ancylostoma) a bilharsie. Co všechno zde dával Egypt od ticha vibrujícího v poušti až po divoce pulzující jaro v rozkvetlé oáze Fayyoum.

Stýkala jsem se opět se členy našeho vyslanectví chargé d'affaire Pravdou, později s vyslancem Dr. Arnoštem Karpíškem, jedním z našich nejlepších diplomatů, konzulem Cejnarem, kulturním atašé Foukalem a zástupcem zbrojního průmyslu Junkertem. Byli častými hosty v našem domě a my oba s manželem jsme byli zváni často na československé vyslanectví i soukromých rezidencí těchto diplomatů. Byla-li možnost prokázat dobrou službu našemu vyslanectví nebo Československu, činili jsme to rádi, já i manžel. V našem domě se poprvé mluvilo o dodávkách zbraní Egyptu. Byli jsme šťastni, když se o rok později tato dohoda o dodávkách uskutečnila. Na podzim v roce 1955 mi československý konzul Vejnar předal listinu, v níž mi Ministerstvo vnitra sděluje, že vedle mé rakouské státní příslušnosti po prvním manželovi mi ponechává i československé státní občanství podle zákona o provdaných ženách s dvojí státní příslušností z roku 1949 § 5 článek 194. Na jaře roku 1956 mi konzul předal československý cestovní pas. V dubnu 1956 vývoj politických událostí a silný nátlak rodiny přinutil mě a mého manžela, abych repatriovala do vlasti. Spis o důvodech mé repatriace leží na Ministerstvu zahraničí v Praze a je ověřen podpisy Dr. Karpíška a dalších členů vyslanectví. V květnu 1956 jsem opustila Egypt v přístavu Alexandrie italskou lodí Esperia a přes Bejrút, Rhodos, Athény a Benátky jsem se vrátila do Evropy a přes Vídeň a Brno do Prahy.

Na Ministerstvu kultury jsem požádala o přidělení k divadlu. Byla jsem přidělena jako sólistka opery k divadlu Zdeňka Nejedlého v Ústí nad Labem s tím, že od září do 31.12.1956 mne bude divadlo platit z vládního fondu pro hosty a od ledna 1957 na mne bude přidělen jak mzdový fond, tak směrné číslo, Bohužel ministerstvo tento svůj slib nedodrželo, což odůvodnilo snížením dosavadních fondů a směrných čísel šetřením v důsledku politického vývoje v Maďarsku na podzim roku 1956. Následkem Suezské krize koncem roku 1956 byly egyptskou národní bankou zastaveny veškeré peněžní transakce a zaslání peněz bylo naprosto znemožněno. Tím jsem se ocitla bez jakýchkoliv peněžních prostředků a byla jsem nucena ihned vydělávat. Žádala jsem proto Ministerstvo školství o okamžité prozatímní přidělení na hudební školu v Náchodě, kde jsem měla možnost ubytování ve Zlíči v domě mých vzdálených příbuzných. Ačkoliv mi toto místo bylo nadřazenými úřady výslovně přiděleno jako prozatímní, na mzdový fond jsem opět čekala skoro půl roku a byl mi přidělen až po mnoha intervencích Krajského národního výboru v Hradci Králové. Nenašlo se pro mě doposud místo odpovídající mé kvalifikaci. V roce 1960 jsem složila konkurz na Státní konzervatoři hudby v Praze, umístila jsem se v pořadí na čtvrtém místě, ale na konzervatoři byli přijati uchazeči umístění za mnou nebo vůbec bez konkurzu.

V Hronově, říjen 1964.

Jarmila Hassan Abdel Wahab-Fröhlichová
Hronov – Žabokřky 37

Přepsal J.K. podle předlohy:

Jarmila Hassan Abdel Wahab-Fröhlichová, Životopis, Hronov, říjen 1964